

Stjepan VUKUŠIĆ (Pula)

PARALIPOMENA ROGIĆEVOJ VELEBITSKOJ ANTROPONIMIJI

In memoriam

Južnom dijelu Hrvatskog primorja — Podgorju ili Podvelebiću — putopisci, pjesnici i znanstvenici od Zoranićevih *Planina* i rada *Un'escursione botanica al Monte-santo* (= Sveto brdo) stanovitog A. autora...¹ — svi prilaze kao svojevrsnoj egzotici, turističko-planinarskoj atrakciji i općenito nečemu još svježem, nepotrošenu. Tako su, pogotovu u prvoj polovici dvadesetog stoljeća, nastali brojni napisi i djela o Velebitu, hrvatskom Olimpu, o njegovoj geologiji i geografiji, speleologiji i meteorologiji, flori i fauni, a ponajviše o njegovim šumama, tom zelenom rudniku...; ali je čovjek toga kraja, premda je prostor njegova obitavanja — Velebit — postao jednom od najbogatijih planina po broju bibliografskih jedinica, čovjek je toga kraja sa svojom humanističkom sferom ostao izvan zanimanja znanstvenika, pisaca i putopisaca. Tako se, zahvaljujući Arpadu Degenu, doznalo za endeme naše flore: hrvatsku sibireju i velebitsku degeniju i mnogo drugih stvari, ali se o podrijetlu podgorskoga ljudstva i njegovoj povijesnoj sudbini znalo vrlo malo ili ništa. I ono što je bilo napisano ostalo je rasuto ili veoma slabo dostupno.

Jedan od prvih koji je ozbiljno posegao u tu bjelinu bio je Pavle Rogić. Kao čovjek koji velebitsko-mediteranski prostor poznaje i iznutra, jer je u njemu rođen i odrastao, pisao je o ljudima, njihovu podrijetlu i seobama, o njihovom jeziku i posebice o njihovoj antroponimiji. Tako su njegovi radovi, objavljeni šezdesetih godina u *Senjskom zborniku* i *Hrvatskom dijalektološkom zborniku*, postali za Podgorce izvorom svijesti o sebi, o svome podrijetlu i jeziku. Ako je s primorske velebitske padine — poslije doseljenja novog žiteljstva u 17. stoljeću — Vid Došen bio prvi

¹ *La Dalmazia* 11 : 201 (broj 25). Zadar 1846.

čovjek književnosti, za Pavla Rogića može se reći da je iz toga kraja prvi čovjek znanosti.

Predmet ovog teksta jest antroponimijski rad Pavla Rogića.

U drugom je broju *Hrvatskog dijalektološkog zbornika* Rogić objavio dva rada iz tog kruga svoga znanstvenog zanimanja: *Antroponimija u naseljima sjevernog Velebita* i *Antroponimija i porijeklo stanovništva u naseljima srednjega velebitskog Podgorja*.² U njima je uz prikaz podrijetla žiteljstva, njegova doseljavanja u Podvelebiće te uvjeta i načina života u novome kraju donio i kraći opis jezičnih osobina i što je ovdje najbitnije – usustavljenu antroponimijsku građu za svu primorsku velebitsku padinu od crte Vratnik–Senj na sjeverozapadu do crte koja na jugoistoku otprilike povezuje Karaulu s Mliništem u srednjoj planini. Tu su obrađena osobna imena, muška i ženska, od najstarijih matica (1695.–1773.) do šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, načini imenovanja muškaraca, žena i djevojaka, zatim obiteljska ili porodična (patronimska) imena te osobni i obiteljski nadimci različna postanja. Svim su tim jedinicama zabilježeni i naglasci. Sav je terenski rad Rogić obavio 1959. i 1960. godine, a radove je, kako je navedeno, objavio 1966. godine.

Dok sam pred više godina čitao te Rogićeve antroponimijske radove, na marginaama su iskrsavala još neka imena i nadimci, pa i ponešto drukčiji naglasci u određenog broja navedenih imena.

Da bi se usustavile ove dopune, valja na prvom mjestu navesti osnovno ime, koje navodi i Rogić,³ pa uza nj onu izvedenicu koju on nije naveo. Rogić ih je naveo golemu većinu, ali leksičkom obiranju nikad kraja. Sam autor veli da je u obilju tih imena »tvoračka snaga jezika došla do punog izražaja.«⁴

U lijevom će se dakle stupcu naći imena kako ih zapisuje Rogić, a u desnom ona što ih on nije zapisao, s tim da se u zagradi navodi je li takvo ime zapisao Mate Šimundić u svom imenaru, tj. u djelu navedenom u bilješci 3. Ovo se čini zato što je u nas Šimunićev imenar najopsežnije djelo te vrste.

<i>Fábo</i>	<i>Vàban</i>	(nema u Šimundića) ⁵
<i>Fráne</i>	<i>Vrànĕta</i>	(nema u Š)

² *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 2, JAZU, Zagreb 1966., str. 305–355.

³ Ako ga i ne navodi baš u osnovnom obliku, kako je to npr. u *Rječniku osobnih imena* Mate Šimundića, ipak ga navodi u onome liku koji je najobičniji u antroponimiji koja se opisuje.

⁴ Navedeno djelo, str. 308.

⁵ U daljem će se tekstu Šimundićevo prezime bilježiti kraticom Š.

<i>Grga</i>	<i>Grgēč—Grgēča</i>	(nema u Š)
	<i>Grgēšilo</i>	(nema u Š)
	<i>Grlē</i> ⁶	(nema u Š)
<i>Īvan</i>	<i>Īcan</i>	(ima u Š)
	<i>Īvić</i>	(ima u Š)
<i>Jākov</i>	<i>Jāle</i>	(ima u Š)
	<i>Jālina</i>	(ima u Š)
<i>Jūraj</i>	<i>Jūketa</i>	(ima u Š)
	<i>Jūrēta</i>	(ima u Š)
	<i>Ďúdo</i>	(ima u Š)
<i>Lóvre</i>	<i>Lóce</i>	(ima u Š)
	<i>Lócan</i>	(nema u Š)
<i>Mārko</i>	<i>Mārkela</i>	(ima u Š)
	<i>Mārkus</i>	(ima u Š)
<i>Mārtin</i>	<i>Martināco</i>	(nema u Š)
	<i>Mārtinica</i>	(ima u Š)
<i>Nikola</i>	<i>Nikōša</i>	(nema u Š)
<i>Stipān</i>	<i>Ćipko</i>	(ima u Š) ⁷
	<i>Pāne</i>	(nema u Š)
	<i>Pānina</i>	(nema u Š) ⁸
<i>Šime</i>	<i>Šimēncō</i>	(nema u Š)
<i>Īvka</i>	<i>Īkica</i>	(ima u Š)
<i>Tēra</i>	<i>Tērica</i>	(ima u Š)
<i>Jéla</i>	<i>Jéka</i>	(ima u Š)
<i>Kāta</i>	<i>Kātača</i>	(ima u Š)
<i>Mārija</i>	<i>Mārōca</i>	(nema u Š)

Tako u svemu u Rogića ne nalazimo dvadeset osam imena koja idu u velebitsku antroponimiju, a od toga broja jedanaest imena nema ni u imenaru Mate Šimundića.

Uz nadimke prema tjelesnoj konstituciji koje navodi Rogić, npr. »*Čāvlina* (visok,

⁶ U Rogića se to ime javlja samo kao osnova obiteljskoga nadimka *Grlīci*.

⁷ Takvu inačicu imena Šimundić navodi pod natuknicom *Ćipan* te na kraju veli: »Od *Stipān* promjenom skupa *st > sc > c*.« (Navedeno djelo, str. 62).

⁸ *Pāne* potječe od posljednjeg sloga imena *Stipān*, a krajnje *e* dodano je prema imenima odmila *Māte*, *Frāne* itd. *Pānina* je pak uvećanica od *Pāne*.

suhonjav čovjek, sporih kretanja)«⁹, mogu se navesti istoznačni: *Dùgljēra*, *Špàžina*, *Utìgljina*, a prema tjelesnim nedostacima *Pèčeni*. Nadimak je prema zanimanju i *Žáco* (od *žāndār*).

Vrijedno je upozoriti i na jedan osobit način imenovanja koji ne navodi Rogić. Nađe li se u kojem naselju mati s imenom kakvo nema ni jedna druga žena, to će ime sigurno biti iskorišteno za imenovanje njezine djece, pogotovu ako ime njena muža nosi još koji čovjek u mjestu. Tako će se npr. *Kājićini*, *Slāvini*, *Mārīćini* i *Mārōćini* sinovi i kćeri zvati po materi koja je jedina nositelj tog imena u selu: *Vīnko Kājićin*, *Īvānka Slāvina*, *Nīko Mārīćin* i *Īve Mārōćin*. Na taj se način drugom determinacijom¹⁰ postiglo sigurno razlikovanje, a izbjegla se potreba za trećom determinacijom (*Vīnko Īvē Pāvina*, *Īvānka Jūrē Dūjnoviča*, *Nīko Bōžē Nikolina*) i time, dakako, postigla ušteda energije (économie linguistique). U istom je smislu zanimljiva i činjenica da se nositelj karakteristična osobnog nadimka, npr. *Škīlje*, *Dúdo*, *Vōjka*, *Īvāco* itd., uspješno imenuje izvan službene porabe samo tim nadimkom, dakle prvom determinacijom.

Usput valja navesti i jednu pojedinost. Strūge su u vrijeme Rogičeva istraživanja sigurno bile samo sezonsko, uglavnom ljetno naselje, a ne stalno, kako navodi Rogić.

Rogićevi članci idu u red prvih modernijih radova u nas o antroponimiji određena zapadnonovoštokavskoga kraja. Vrijednost im povećavaju naglasni podaci koji su u visokoj mjeri točno bilježeni. Ipak treba navesti određeni broj nepreciznosti.

Nije	nego	
a) prezimena		
<i>Boróvac</i>	<i>Bòrovac</i>	
<i>Lūcić</i>	<i>Lúcić</i>	
<i>Bilen</i>	<i>Bīlen</i>	
<i>Jōvanović</i>	<i>Jōvanović</i>	
<i>Njēgovan</i>	<i>Njēgovān</i>	(zanaglasna dužina)
<i>Smōjver</i>	<i>Smōjver</i>	
<i>Būtorac</i>	<i>Būtorac</i>	
b) imena		
<i>Jākov</i>	<i>Jākōv</i>	(zanaglasna dužina)

⁹ Navedeno djelo, str. 342.

¹⁰ Vidi: *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* (urednici: V. Putanec / P. Šimunović), Zagreb 1976., izd. Institut za jezik i Nakladni zavod Matice hrvatske, str. VII.

c) nadimci

<i>Jòjāš</i>	<i>Jòjāš</i>
<i>Kùrjak</i>	<i>Kùrjak</i>

d) ojkonimi

<i>Zàvratnica</i>	<i>Zàvratnica</i>
<i>Čùljatski-dòlac</i>	<i>Čuljatski Dòlac</i>
<i>Mâtovići</i>	<i>Matóvići</i>
<i>Pèjice</i>	<i>Pèjice</i>
<i>Mále Brisnice</i>	<i>Mālē Brisnice</i>
<i>Šègotskē Stàze</i>	<i>Šegòtskē Stàze</i>
<i>Balènska Dràga</i>	<i>Balènskā Dràga</i>
<i>Dònjī Bìleni</i>	<i>Dònjī Bìleni</i>
<i>Vùjinac</i>	<i>Vùjinac</i>
<i>Mārinci</i>	<i>Mārinci</i>
<i>Prižànjskē Sèline</i>	<i>Prižànjskē Sèline</i>
<i>Lòmivrat</i>	<i>Lòmivrāt</i>

e) etnici

<i>Dušikravci</i>	<i>Dušikrāvci</i>
<i>Jāblančani</i>	<i>Jāblančāni</i>
<i>Stiničari</i>	<i>Stiničāri</i>

Pri kraju ovih dopuna Rogićevoj velebitskoj antroponimiji, vrijedno je navesti uvodne riječi Nekrologa koji je napisao Zlatko Vince: »Samo tri mjeseca prije navršene stote godišnjice rođenja (djelomično i kao žrtva ratnih neprilika — silazak u sklonište) umro je 24. listopada prof. Pavle Rogić, suradnik našeg časopisa, pa smo potaknuti da u kratkim crtama opišemo njegov život i rad.«¹¹ Vince dalje navodi da je Pavle Rogić obradio 1528 stranica Akademijina Rječnika, »pa je tako postao jedan od najplodnijih obrađivača«.¹²

Hvala mu na svemu. Ovom prilikom posebno na tome što je otklonio antroponimjsku bjelinu sa sunčane padine Velebita.

¹¹ *Jezik*, god. 39, br. 3, str. 95.

¹² Na istome mjestu.

Résumé

PARALIPOMÈNES À L'ANTHROPONYMIE VÉLÉBITIQUE DE PAVLE ROGIĆ

Dans la présente contribution on ajoute le nombre déterminé des noms des hommes à l'anthroponymie vélébitique de Pavle Rogić et on précise quelques accents des noms traités.